

Sygn. akt I C 969/14

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 30 kwietnia 2015 roku

Sąd Rejonowy dla (...) w W. Wydział I Cywilny

w następującym składzie:

Przewodniczący: SSR Aleksandra Koman

Protokolant: Klaudia Akacka

po rozpoznaniu w dniu 16 kwietnia 2015 r. w W. na rozprawie sprawy

z powództwa P. W.

przeciwko F. K.

o uznanie czynności prawnej za bezskuteczną

1. uznaje za bezskuteczną w stosunku do powoda P. W. umowę darowizny 100 (stu) udziałów w spółce pod firmą (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w W., zawartą pomiędzy D. K., a F. K. w dniu 01 grudnia 2011 roku za Repertorium A Nr (...)
2. zasądza od pozwanego F. K. na rzecz powoda P. W. kwotę 6.117 zł. (sześć tysięcy sto siedemnaście złotych) tytułem zwrotu kosztów procesu, w tym kwotę 3.600 zł. (trzy tysiące sześćset złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

UZASADNIENIE

wyroku z dnia 30 kwietnia 2015 roku

Pozwem z dnia 08 kwietnia 2014 roku wniesionym przeciwko F. K. powód P. W. wniósł o uznanie za bezskuteczną w stosunku do niego umowy darowizny z dnia 01 grudnia 2011 roku dokonanej przez D. K. na rzecz F. K. Nadto wniósł o zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych. Jako podstawę prawną powództwa wskazano art. 527 § 1 k.c. w zw. z art. 527 § 3 k.c. w zw. z art. 528 k.c.

W uzasadnieniu pozwu podniesiono, że na podstawie nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym z dnia 17 stycznia 2003 roku, wydanym w sprawie X GNc 3312/02 przez Sąd Okręgowy w Łodzi X Wydział Gospodarczy, powodowi przysługuje wobec dłużnika D. K. wierzytelność w wysokości 293.019,24 zł. wraz z odsetkami ustawowymi od dnia 11 grudnia 2002 roku do dnia zapłaty, kosztami postępowania sądowego w wysokości 11.307,70 zł. w tym kosztami zastępstwa procesowego w wysokości 7.200 zł. z ograniczeniem odpowiedzialności dłużnika do majątku objętego wspólnością majątkową małżeńską z żoną E. K. oraz kosztami postępowania klauzulowego w wysokości 12 zł. Natomiast na podstawie postanowienia tegoż Sądu z dnia 07 sierpnia 2003 roku w sprawie X GCo 152/03 przysługuje mu od dłużnika kwota 108 zł. tytułem zwrotu kosztów postępowania oraz kwota 12 zł. tytułem zwrotu kosztów postępowania klauzulowego.

Powód podniósł, że przeciwko D. K. toczyło się przed Komornikiem Sądowym przy Sądzie Rejonowy dla (...) w W. postępowanie egzekucyjne w sprawie Km 173/03. Po powzięciu informacji, że D. K. jest właścicielem udziałów w spółce (...) sp. z o. o. (...) dokonał zajęcia przedmiotowych udziałów z dniem 27 listopada 2008 roku. Następnie w dniu 14 kwietnia 2009 roku Sąd Rejonowy dla miasta stołecznego W. wydał postanowienie o złożeniu do akt

rejestrowych zawiadomienia o zajęciu udziałów. Powód wskazał, że pomimo złożenia do akt rejestrowych spółki (...) sp. z o. o. zawiadomienia o zajęciu udziałów dłużnika D. K. na podstawie umowy darowizny z dnia 01 grudnia 2011 roku przekazał swojemu synowi F. K. wszystkie posiadane przez siebie 100 udziałów w tej spółce o łącznej wartości nominalnej 50.000 zł. Darowizny dokonano pomimo toczącego się w stosunku do udziałów postępowania egzekucyjnego, które następnie zostało umorzone. W ocenie powoda, F. K. przyjmując darowiznę od ojca D. K. przyczynił się do pokrzywdzenia wierzyciela P. W. W ocenie powoda, D. K. pogłębił stan swojej niewypłacalności poprzez darowanie synowi udziałów w ww. spółce, przez co wierzyciel nie mógł zaspokoić się z tych udziałów, zaś egzekucja skierowana do innych składników majątku okazała się bezskuteczna. Powód podniósł też, że F. K. uzyskał korzyść majątkową bezpłatnie, zaś wszystkie okoliczności sprawy świadczą o tym, że tak dłużnik jak i obdarowany działali z pełną świadomością pokrzywdzenia wierzyciela.

(pozew k. 1-3)

W odpowiedzi na pozew F. K. wniósł o oddalenie powództwa w całości i zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego kosztów zastępstwa prawnego według norm przepisanych.

W uzasadnieniu pozwany podniósł, że możliwość dochodzenia roszczenia na podstawie tytułu wykonawczego była ograniczona wobec D. K. tylko do majątku objętego wspólnością majątkową małżeńską. Pozwany wskazał, że udziały w spółce zostały nabyte przez D. K. w dniu 07 czerwca 2004 roku, a zatem stanowiły majątek odrębny D. K., gdyż pomiędzy małżonkami od dnia 03 kwietnia 2003 roku istnieje rozdzielnosc majątkowa. Pozwany zarzucił powodowi, że nie podjął skutecznych działań zmierzających do przejęcia na swoją rzecz udziałów posiadanych w tamtym czasie przez ojca pozwanego. Wskazał, że po przeprowadzeniu przez Komornika dwóch bezskutecznych licytacji udziałów w ww. spółce, postanowieniem z dnia 06 lipca 2011 roku Komornik Sądowy oddalił wniosek powoda o przejęcie na własność tychże udziałów i umorzył co do nich postępowanie egzekucyjne. Powyższe, zdaniem pozwanego, prowadzi do wniosku, że powód nie był w rzeczywistości zainteresowany zaspokojeniem części egzekwowanej wierzytelności z przejętych udziałów. Pozwany podniósł tym samym, że udziały w spółce jako niesprzedawalne, nie miały żadnej realnej wartości rynkowej czyli majątkowej. Wskazał, że udziały te nie miały dla powoda wartości uzasadniającej poniesienie kosztów celem ich przejęcia, zatem przekazanie ich przez D. K. innej osobie nie miało i nie ma żadnego rzeczywistego wpływu na możliwość zaspokojenia się powoda, nie stanowiąc pokrzywdzenia wierzyciela w sposób podlegający ochronie poprzez skargę pauliańską. Tym samym, zdaniem pozwanego, stan posiadania dłużnika z zakresie toczącej się egzekucji nie uległ zmianie.

Pozwany wskazał nadto, że zarówno on jak i dotychczasowy właściciel udziałów D. K. byli przekonani, że umorzenie postępowania egzekucyjnego wobec niesprzedanych udziałów kończy wobec nich postępowanie egzekucyjne i zawierając umowę darowizny działali w uzasadnionym przeświadczeniu, że udziały w spółce zostały zwolnione z zajęcia i są wolne od innych obciążeń, co umożliwia ich przekazanie w sposób prawnie skuteczny. Pozwany wskazał, że powód w dalszym ciągu prowadził egzekucję, kierując ją wobec innych składników majątkowych dłużnika. Zawarcie umowy darowizny nie skutkowało zatem pokrzywdzeniem powoda jako wierzyciela.

(odpowiedź na pozew k. 86-91)

Ustosunkowując się do stanowiska pozwanego, powód w piśmie z dnia 27 listopada 2014 roku wskazał, że rozdzielnosc majątkowa małżonków, będąca konsekwencją zawartej umowy, nie może odnieść skutku do zobowiązań powstałych przed jej zawarciem. Powód wskazał przy tym, że roszczenie wobec E. K. było wymagalne od dnia 11 grudnia 2002 roku, a zatem jeszcze przed zawarciem umowy majątkowej małżeńskiej. W konsekwencji, stosunki majątkowe małżonków ocenia się tak, jakby umowa majątkowa nie była przez nich zawarta zgodnie z art. 47 ustawy kodeks rodzinny i opiekuńczy. Powód wskazał nadto, że umowa pozostaje bezskuteczna wobec wierzyciela, bowiem obowiązek wykazania, że wierzyciel został powiadomiony o fakcie zawarcia umowy majątkowej małżeńskiej i o jej rodzaju obciąża w niniejszej sprawie pozwanego. Powód podniósł, że pozwany nie tylko nie wykazał, że powód został powiadomiony przez małżonków o zawarciu umowy majątkowej małżeńskiej przed powstaniem wierzytelności, lecz nie wykazał nawet, że małżonkowie w ogóle powiadomili powoda o tym fakcie. Podniósł także, że czynność zbycia udziałów przez

D. K. na rzecz pozwanego miała miejsce w czasie trwania zajęcia tychże udziałów, zatem D. K. miał świadomość pokrzywdzenia wierzyciela. Powód wskazał także, że okoliczność, iż w toku licytacji udziały nie zostały zbyte, a następnie nie zostały przejęte na własność powoda nie ma znaczenia dla oceny, że zbycie tych udziałów spowodowało uszczerbek w majątku dłużnika.

(pismo k. 103-106)

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

E. K. i D. K. pozostają w związku małżeńskim od dnia 12 kwietnia 1991 roku. Pozwany F. K. jest ich synem.

(okoliczność bezsporna)

Nakazem zapłaty w postępowaniu nakazowym wydanym w dniu 17 stycznia 2003 roku Sąd Okręgowy w Łodzi X Wydział Gospodarczy w sprawie X GNe 3312/02 zasądził na rzecz P. W. od (...) T. K. i E. K. spółki jawnej, E. K. i T. K. solidarnie kwotę 293.019,24 zł. wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 11 grudnia 2002 roku do dnia zapłaty oraz kwotę 11.307,70 zł. tytułem kosztów procesu.

(dowód: nakaz zapłaty k. 12)

Umową majątkową małżeńską z dnia 03 kwietnia 2003 roku, zawartą w formie aktu notarialnego za rep. A 3212/2003, E.a K. i D. K. wyłączyli wspólność ustawową majątku nabytego przez oboje lub któregokolwiek z nich po zawarciu tej umowy.

(dowód: umowa k. 45)

Postanowieniem z dnia 07 sierpnia 2003 roku w sprawie X GCo 152/03 Sąd Okręgowy w Łodzi X Wydział Gospodarczy nadał klauzulę wykonalności powyższemu nakazowi zapłaty także przeciwko D. K. jako małżonkowi dłużniczki E. K. z ograniczeniem jego odpowiedzialności do majątku objętego wspólnością ustawową majątkową małżeńską.

(dowód: postanowienie k. 13)

Z wniosku wierzyciela P. W. Komornik Sądowy przy Sądzie Rejonowym dla (...) w W. R. S. od dnia 28 kwietnia 2003 roku prowadził postępowanie egzekucyjne (sygn. Km 173/03) przeciwko E. K., zaś przeciwko D. K. od dnia 17 listopada 2003 roku.

(dowód: zawiadomienia o wszczęciu egzekucji k. 42, 77 w aktach Km 173/03)

W dniu 07 czerwca 2004 roku D. K. nabył od I. K. 100 udziałów po 500 zł. każdy w spółce (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w W., przystępując do tej spółki.

(dowód: umowa k. umowa k. 46, akt notarialny k. 47)

Pismem z dnia 13 listopada 2008 roku wierzyciel P. W. złożył wniosek do Komornika Sądowego R. S. o zajęcie 100 udziałów o wartości nominalnej 500 zł. każdy, przysługujących D. K. w (...) sp. z o.o. w W.

(dowód: wniosek k. 26-26v)

Komornik Sądowy dokonał zajęcia ww. udziałów postanowieniem z dnia 27 listopada 2008 roku.

(dowód: zajecie udziałów k. 25)

Pismem z dnia 18 grudnia 2008 r. (...) sp. z o.o. poinformowała Komornika, że D. K. nie ma wierzytelności wobec spółki, a udziały nabył do majątku osobistego, wobec wyłączonej wspólności majątkowej małżeńskiej.

(dowód: pismo k. 230 akt Km 173/03)

W dniu 12 grudnia 2008 roku D. K. złożył skargę na czynność Komornika w postaci zajęcia jego udziałów w (...) sp. z o.o. w W., która została oddalona postanowieniem Sądu Rejonowego dla (...) w W. z dnia 16 kwietnia 2009 r. (sygn. akt II Co 1784/08).

(dowód: skarga na czynność komornika k. 305 akt Km 173/03 , postanowienie z dnia 16.04.2009 r. k. 349 akt Km 173/03)

Postanowieniem z dnia 14 kwietnia 2009 roku Sąd Rejonowy dla m.st. Warszawy XIII Wydział Gospodarczy Krajowego Rejestru Sądowego złożył do akt rejestrowych spółki (...) sp. z o. o. w W. zawiadomienie o dokonaniu czynności zajęcia udziałów dłużnika D. K. w tej spółce w sprawie Km 173/03 przez Komornika Sądowego w dniu 27 listopada 2008 r.

(dowód: postanowienie k. 24)

W dniu 28 maja 2009 roku dłużnik D. K. złożył wniosek o umorzenie postępowania egzekucyjnego w zakresie go obejmującym, który został oddalony przez Komornika postanowieniem z dnia 09 czerwca 2009 roku.

(dowód: wniosek k. 351-353, postanowienie k. 361 - akt Km 173/03)

Wartość udziałów dłużnika D. K. w (...) sp. z o.o. w W. została w dniu 28 czerwca 2010 roku oszacowana przez biegłego sądowego ds. wyceny ruchomości i ekonomiki przedsiębiorstw na kwotę 283.565,40 zł.

(dowód: pismo biegłego z dnia 23.08.2010 r. k. 422 akt Km 173/03 oraz zawiadomienie z dnia 24.08.2010 roku k. 423 akt Km 173/03)

Zarówno pierwsza jak i druga licytacja ww. udziałów nie doszła do skutku.

(dowód: protokół I licytacji k. 443 akt Km 173/03 , zawiadomienie k. 461 akt Km 173/03)

Postanowieniem z dnia 06 lipca 2011 roku Komornik Sądowy przy Sądzie Rejonowym dla (...) w W. w pkt 1 oddalił wniosek wierzyciela w przedmiocie przejęcia na własność udziałów dłużnika D. K. w spółce (...) sp. z o.o. w W. oraz w pkt 2 umorzył postępowanie egzekucyjne co do niesprzedanych praw majątkowych dłużnika D. K. w tej spółce.

(dowód: postanowienie k. 48)

Na powyższe postanowienie Komornika wierzyciel P. W. złożył skargę, która została oddalona postanowieniem Sądu Rejonowego dla (...) w W. z dnia 16 września 2011 roku (sygn. akt II Co 2893/11).

(dowód: skarga k. 486-90 akt Km 173/03 , postanowienie k. 521-522 akt Km 173/03)

Zażalenie na to postanowienie zostało przez Sąd Rejonowy odrzucone postanowieniem z dnia 18 października 2011 roku, jednak Sąd Okręgowy w W. uchylił je postanowieniem z dnia 18 kwietnia 2012 roku (sygn. akt V Cz 1100/12).

(dowód: postanowienie z dnia 18.10.2011 k. 21, postanowienie z dnia 18.04.2012 r. k. 20)

W rezultacie zażalenie wierzyciela na postanowienie Sądu Rejonowego z dnia 16 września 2011 r. zostało oddalone postanowieniem Sądu Okręgowego w W. z dnia 11 lipca 2012 roku (sygn. akt V Cz 2369/12).

(dowód: postanowienie k. 498 akt Km 173/03)

W dniu 01 grudnia 2011 roku D. K. na podstawie umowy darowizny sporządzonej w formie aktu notarialnego za Rep. A nr 9103/2011 darował swojemu synowi F. K. 100 udziałów w spółce (...) sp. z o. o., o łącznej wartości nominalnej 50.000 zł. Jednocześnie D. K. oświadczył, że udziały te nie zostały zastawione lub w jakikolwiek inny sposób obciążone

lub zajęte na cele egzekucyjne to znaczy prawnie istnieją oraz są wolne od wszelkich wad prawnych i zostały pokryte wkładami pieniężnymi.

(dowód: akt notarialny 10-11, zeznania D. K. k. 154-155, 165-166, przesłuchanie F. K. k. 166-167)

Sąd Rejonowy dla miasta stołecznego W. w dniu 22.02.2012 roku dokonał wpisu w Rejestrze Przedsiębiorców KRS zmiany w składzie wspólników ww. spółki poprzez wykreślenie dotychczasowego wspólnika D. K. i wpisanie jako nowego wspólnika F. K.

(dowód: odpis z KRS k. 120-121)

F. K. od urodzenia mieszka z rodzicami i prowadzi z nimi wspólne gospodarstwo domowe. Pozwany czynnie uczestniczył i nadal uczestniczy w prowadzeniu spraw spółki. Podczas przygotowywania pracy licencjackiej na temat „Zabezpieczenia przeciwko ryzyku walutowemu w wymianie międzynarodowej na przykładzie spółki (...)” F. K. miał dostęp do dokumentów tej spółki.

(dowód: zeznania F. K. k. 166-167)

Obecnie Prezesem Zarządu (...) sp. z o.o. w W. jest E. K., prokurentem D. K., zaś wspólnikami F. K. oraz jego cioteczny brat K. G.

(dowód: odpis z KRS k. 120-121, zeznania F. K. k. 166-167)

D. K. jest obecnie zatrudniony w (...) sp. z o. o. z najniższym wynagrodzeniem niepodlegającym egzekucji. Nie posiada żadnych środków na rachunku bankowym, nie posiada nieruchomości ani pojazdów mechanicznych.

(dowód: zawiadomienie k. 164)

Powyższych ustaleń Sąd dokonał w oparciu o dokumenty szczegółowo wymienione i opisane powyżej, niekwestionowane przez strony, który wiarygodność i moc dowodowa nie budziła wątpliwości.

Wskazać należy, iż część dokumentów złożonych do akt sprawy takich jak orzeczenia sądów, czy postanowienia komornika ma charakter dokumentów urzędowych i jako takie podlegały ocenie zgodnie z art. 244 k.p.c. Ponadto podkreślić należy, iż żadna ze stron nie kwestionowała ich autentyczności ani okoliczności w nich stwierdzonych.

Odnosząc się natomiast do złożonych w toku postępowania zeznań świadka D. K. Sąd uznał je za wiarygodne jedynie w zakresie faktu przekazania pozwanemu w ramach darowizny 100 udziałów w spółce (...) sp. z o.o. w W. Za niewiarygodne Sąd uznał powyższe zeznania w zakresie w jakim świadek twierdził, że w chwili zawarcia umowy darowizny nie miał żadnych długów i nie toczyło się przeciwko niemu postępowanie egzekucyjne – czemu przeczą dokumenty w aktach sprawy egzekucyjnej Km 173/03. Nie zasługują także na wiarę zeznania świadka w części, w której twierdził, że nabył udziały za kwotę otrzymaną tytułem pożyczki do swojego majątku odrębnego, okoliczności te nie znajdują bowiem potwierdzenia w dokumentach dołączonych do sprawy. Faktu przeznaczenia pożyczki na cele nabycia udziałów nie potwierdza w ocenie Sądu umowa pożyczki złożona do akt sprawy w dniu 12 lutego 2015 r. (k. 143). Umowa ta co prawda została zawarta na niemal 2 miesiące przed zawarciem umowy nabycia udziałów w spółce, niemniej jednak nie wynika z niej, że pieniądze uzyskane z tej pożyczki zostały przeznaczone na nabycie tych udziałów. W umowie pożyczki mowa jest bowiem jedynie, że „pożyczkobiorca zobowiązuje się do wykorzystania pożyczki do celów inwestycyjnych”, bez wskazanie konkretnego celu jakim było nabycie udziałów w spółce.

Także zeznania pozwanego F. K. nie są zdaniem Sądu wiarygodne w zakresie okoliczności przekazania pozwanemu w ramach darowizny udziałów w spółce. Pozwany zeznał bowiem, że ojciec – D. K. przekazał mu udziały, kierując się chęcią zabezpieczenia i uposażenia finansowego syna. Tymczasem w odpowiedzi na pozew pozwany zgłosił odmiennie twierdził, że udziały te nie miały żadnej realnej wartości rynkowej. Brak konsekwencji stanowiska pozwanego w tym zakresie nie dodaje mu wiarygodności. Kwestia wartości udziałów została ustalona w toku postępowania

egzekucyjnego przez biegłego sądowego, który wycenił je na 283.565,40 zł, o czym D. K. został przez Komornika Sądowego powiadomiony (k. 424 akt Km 173/03). W samej umowie darowizny D. K. określił ich wartość na 50.000 zł. Zeznania pozwanego w zakresie jego wiedzy o toczącym się przeciwko D. K. postępowaniu egzekucyjnym także nie były konsekwentne. Początkowo świadek zeznał, że miał „jakąś wiedzę” o tym, że przeciwko jego ojcu toczy się postępowanie egzekucyjne i że od ojca wiedział, że udziały w spółce były wolne od zajęć. Następnie zeznał: „nie miałem wiedzy żeby rodzice byli uczestnikami postępowania egzekucyjnego”. Nie bez znaczenia jest, że rodzice pozwanego biorą czynny udział w prowadzeniu spółki, o czym pozwany doskonale wie (matka jest członkiem zarządu, a ojcem prokurentem, zaś drugi współudziałowiec K. G. jest cioteczynem bratem pozwanego, co wynika także z odpisu KRS k. 120-121). Ponadto pozwany zeznał, że nie sprawdzał statusu prawnego udziałów, z drugiej zaś strony przyznał, że podczas pisania pracy licencjackiej, której temat bazował na przykładzie spółki prowadzonej przez jego rodziców, miał nieograniczony dostęp do dokumentów spółki, w której musiała znajdować się korespondencja od Komornika Sądowego w związku z prowadzonym postępowaniem egzekucyjnym. Sprzecznym z logiką i doświadczeniem życiowym byłoby przyjęcie, że pomimo, iż spółkę (...) tworzą członkowie jednej rodziny, to nie znają okoliczności dotyczących jej funkcjonowania, ani nie mają wiedzy o toczącym się ponad 10 lat postępowaniu egzekucyjnym wobec E. i D. K.

Sąd zważył, co następuje:

W ocenie Sądu powództwo jako w pełni zasadne zasługiwało na uwzględnienie.

Powód opierał swoje powództwo na podstawie art. 527 § 1 k.c. w zw. z art. 527 § 3 w zw. z art. 528 k.c.

Zgodnie z art. 527 § 1 k.c. gdy skutek czynności prawnej dłużnika dokonanej z pokrzywdzeniem wierzycieli osoba trzecia uzyskała korzyść majątkową, każdy z wierzycieli może żądać uznania tej czynności za bezskuteczną w stosunku do niego, jeżeli dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli, a osoba trzecia o tym wiedziała lub przy zachowaniu należytej staranności mogła się dowiedzieć. Zgodnie z § 2 tego przepisu czynność prawna dłużnika jest dokonana z pokrzywdzeniem wierzycieli, jeżeli skutek tej czynności dłużnik stał się niewypłacalny albo stał się niewypłacalny w wyższym stopniu, niż był przed dokonaniem czynności. Jeżeli skutek czynności prawnej dłużnika dokonanej z pokrzywdzeniem wierzycieli uzyskała korzyść majątkową osoba będąca w bliskim z nim stosunku, domniemywa się, że osoba ta wiedziała, iż dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli (§ 3). Natomiast w myśl art. 528 k.c. jeżeli skutek czynności prawnej dokonanej przez dłużnika z pokrzywdzeniem wierzycieli osoba trzecia uzyskała korzyść majątkową bezpłatnie, wierzyciel może żądać uznania czynności za bezskuteczną, chociażby osoba ta nie wiedziała i nawet przy zachowaniu należytej staranności nie mogła się dowiedzieć, że dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli.

Przesłankami skargi pauliańskiej zgodnie z powołanymi przepisami są: 1) istnienie godnego ochrony interesu wierzyciela w postaci wierzytelności, 2) dokonanie przez dłużnika z osobą trzecią czynności prawnej, na skutek której osoba trzecia uzyskała korzyść majątkową, 3) pokrzywdzenie wierzyciela wskutek czynności prawnej dokonanej przez dłużnika, 4) działanie dłużnika ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli oraz 5) działanie osoby trzeciej w złej wierze.

Aby móc skorzystać z przewidzianego w tym przepisie roszczenia uznania czynności za bezskuteczną, wskazane przesłanki spełnione być muszą łącznie. Ciężar udowodnienia wszystkich wskazanych wyżej przesłanek zgodnie z art. 6 k.c. spoczywa na wierzycielu.

Oceniając zaistnienie pierwszej z przesłanek Sąd musiał ocenić, czy powodowi przysługiwała wierzytelność względem D. K. Spór w niniejszej sprawie dotyczył bowiem głównie tego czy udziały w spółce stanowiły majątek odrębny D. K. i czy w związku z tym mogły być przedmiotem postępowania egzekucyjnego, w którym odpowiedzialność D. K. ograniczona była tylko do majątku objętego wspólnością ustawową majątkową małżeńską.

W przedmiotowej sprawie nie budziło wątpliwości, że odpowiedzialność D. K. w zakresie wierzytelności wynikającej z nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym z dnia 17 stycznia 2003 roku ograniczała się do majątku objętego

wspólnością majątkową małżeńską dłużnika i jego żony E. K. Bezsporne było również, iż małżonkowie E. i D.K. na podstawie umowy majątkowej małżeńskiej z dnia 03 kwietnia 2003 roku wyłączyli wspólność ustawową majątku nabytego przez oboje lub któregośkolwiek z nich po zawarciu tej umowy, a już po zawarciu tej umowy tj. w dniu 07 czerwca 2004 roku D. K. nabył 100 udziałów po 500 zł. każdy w spółce (...) sp. z o. o. (...) tych udziałów dokonał zaś w dniu 01 grudnia 2011 roku na rzecz swojego syna F. K. na podstawie umowy darowizny.

Jak wskazano wyżej skorzystanie ze skargi pauliańskiej wymaga zasadniczo istnienia wierzytelności podlegającej ochronie (wyrok SN z dnia 9 kwietnia 2010 r., III CSK 273/09, LEX nr 602265; wyrok SN z dnia 15 lutego 2013 r., I CSK 323/12, LEX nr 1308002), która musi być istniejąca i zaskarżalna. W niniejszej sprawie wierzytelność ta wynikała z tytułu wykonawczego – nakazu zapłaty, na podstawie którego Komornik Sądowy R. S. prowadził postępowanie egzekucyjne pod sygn. Km 173/03.

W tym kontekście Sąd musiał zatem rozważyć czy składnik majątku objęty skargą paulińską (w niniejszej sprawie udziały w (...) sp. z o.o. w W. wchodził w skład majątku wspólnego małżonków, a zatem czy D. K. był dłużnikiem w zakresie tych udziałów, ponieważ tylko wtedy istniałaby przeszkoda w ich swobodnym rozporządzaniu.

Powód podnosił, że umowa majątkowa małżeńska nie może odnieść skutku do zobowiązań powstałych przed jej zawarciem, zaś roszczenie powoda wobec E. K. jest wymagalne od dnia 11 grudnia 2002 r. W ocenie Sądu możliwość egzekwowania roszczenia wobec D. K. nie powstała z dniem wymagalności roszczenia wobec jego żony (11 grudnia 2002 r.), ale dopiero z chwilą nadania przeciwko niemu, jako małżonkowi dłużniczki E. K., klauzuli wykonalności z ograniczeniem jego odpowiedzialności do majątku objętego wspólnością majątkową czyli z dniem 07 sierpnia 2003 r. Z tym też dniem powstała wierzytelność powoda wobec D. K. Tymczasem umowa majątkowa małżeńska, jak wskazano wyżej, obowiązuje w małżeństwie E. i D. K. od dnia 03 kwietnia 2003 r., co prowadzić musi do jednoznacznego wniosku, że udziały nabyte po tej dacie, weszły w skład majątku osobistego D. K. i nie mogą być przedmiotem egzekucji. Należy przy tym podkreślić, że małżonek dłużnika, przeciwko któremu nadano klauzulę wykonalności z ograniczeniem odpowiedzialności do majątku objętego wspólnością małżeńską, w zakresie majątku nie objętego tą wspólnością nie staje się dłużnikiem. (por. post. Sądu Najwyższego z dnia 16 stycznia 1968 r. II PZ 1/68). W tym miejscu należy jednak stanowczo podkreślić, że konstrukcja skargi pauliańskiej nie ma zastosowania do umowy wyłączającej wspólność ustawową między małżonkami. Umowa taka bowiem nie przysparza osobie trzeciej korzyści majątkowej, lecz powoduje ustanie wspólności ustawowej i powstanie ustroju rozdzielności majątkowej małżonków. Ochronę osób trzecich przed ich pokrzywdzeniem w następstwie zawarcia przez małżonków umowy wyłączającej wspólność ustawową zapewnia przepis art. 47 § 2 ustawy kodeks rodzinny i opiekuńczy, który uchyla skuteczność tej umowy co do wierzytelności powstałych przed jej zawarciem, a co do wierzytelności powstałych po jej zawarciu uzależnia jej skuteczność od wiedzy osoby trzeciej o fakcie zawarcia i rodzaju umowy. Z brzmienia art. 47 § 1 k.r.o. na dzień zawarcia umowy majątkowej małżeńskiej pomiędzy E. i D. K. wynika, że małżonkowie mogą przez umowę wspólność ustawową rozszerzyć, ograniczyć lub wyłączyć. Umowa powinna być zawarta w formie aktu notarialnego (§ 1 art. 47 k.r.o.). Zgodnie zaś z § 2 tego przepisu małżonkowie mogą powoływać się względem osób trzecich na rozszerzenie, ograniczenie lub wyłączenie wspólności tylko wtedy, gdy zawarcie przez nich umowy majątkowej oraz jej rodzaj były tym osobom wiadome. Z dyspozycji art. 47 § 2 k.r.o. należy zatem wyprowadzić wniosek, że pomimo umownego wyłączenia przez małżonków wspólności ustawowej, wierzyciel wymieniony w art. 41 k.r.o., który nie wiedział o umowie, może dochodzić zaspokojenia z majątku, który byłby objęty wspólnością ustawową, gdyby nie była ona umownie wyłączona. Należy zatem w tej sytuacji rozważyć, jaka chwila uzyskania przez wierzyciela wiadomości o zawarciu przez małżonków umowy majątkowej wyłączającej wspólność ustawową decyduje o dopuszczalności powoływania się przez tych małżonków względem wierzyciela na umowne wyłączenie wspólności ustawowej. Przepis art. 47 § 2 k.r.o. nie daje na to pytanie wyraźnej odpowiedzi. Wykładnia celowościowa tego przepisu prowadzi jednak do wniosku, że chodzi o uzyskanie przez wierzyciela wiadomości o zawarciu przez małżonków umowy majątkowej i o jej rodzaju przed powstaniem wierzytelności względem małżonka będącego dłużnikiem (por. uchwała SN z dnia 3.04.1980 r. III CZP 13/80, OSNCP 1980, nr 7-8, poz. 140). Obowiązek wykazania przy tym, że wierzyciel został powiadomiony o fakcie zawarcia umowy majątkowej małżeńskiej obciąża pozwanego.

W ocenie Sądu pozwany w żaden sposób nie wykazał, że przed powstaniem wierzytelności tj. przed dniem 07 sierpnia 2003 r. wierzyciel posiadał wiedzę o zawarciu tej umowy. Twierdzenie pozwanego, że wierzyciel uzyskał taką wiedzę w toku postępowania klauzulowego (na rozprawie w dniu 07 sierpnia 2003 r.) okazało się gołosłowne i nieudowodnione. Powód stanowczo przy tym kwestionował, że posiadał wiedzę o zawarciu przez małżonków umowy majątkowej małżeńskiej (k. 104 verte), a zatem pozwany winien był ten fakt wykazać i udowodnić. Pozwany w powyższym zakresie ograniczył jednak własną inicjatywę dowodową, nie przedstawił choćby protokołu rozprawy przed Sądem Okręgowym w W. w sprawie X GCo 152/03, z którego wynikałoby, że wierzyciel rzeczywiście był na tym posiedzeniu obecny oraz że w toku tej rozprawy D. K. podnosił zarzut zawarcia umowy majątkowej małżeńskiej. Wskazać przy tym należy, że jeżeli sąd nadał klauzulę wykonalności przeciwko małżonkowi dłużnika z ograniczeniem jego odpowiedzialności do majątku objętego wspólnością ustawową (art. 787 § 1 k.p.c.) musiał przesłankowo ustalić, że wspólność ustawowa istnieje. Stwierdzenie rozdzielnosci majątkowej w postępowaniu klauzulowym (m. in. na zarzut małżonka dłużnika z art. 47 § 2 k.r.o.) prowadziłyby do oddalenia wniosku wierzyciela, ponieważ egzekucja mogłaby być wtedy prowadzona tylko do udziału ułamkowego dłużnika we współwłasności oraz do jego majątku odrębnego natomiast małżonek dłużnika pozostawałby poza postępowaniem egzekucyjnym (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 02.07.2009 roku V CSK 471/08).

W ocenie Sądu wierzyciel uzyskał wiedzę o zawarciu umowy majątkowej małżeńskiej dopiero na skutek złożenia skargi D. K. na czynność Komornika Sądowego w postaci zajęcia udziałów, gdzie dłużnik wprost powoływał się na umowę majątkową małżeńską i do skargi tę umowę załączył. Wierzyciel zatem dopiero po rozpoznaniu tej skargi przez Sąd i doręczeniu mu odpisu postanowienia z dnia 16 kwietnia 2009 r. (I Co 1784/08) wraz z odpisem skargi, powziął wiedzę o łączącej małżonków intercyzie. Wiedzę tę uzyskał zatem dopiero w połowie 2009 r., a zatem już po powstaniu wierzytelności.

Podkreślić w tym miejscu należy, że umowa majątkowa małżeńska jest skuteczna wobec innej osoby wówczas, gdy osoba ta o jej zawarciu oraz rodzaju powzięła wiadomość przed powstaniem między małżonkami, bądź między jednym z nich, a nią stosunku prawnego, z którego wynika wierzytelność tej osoby. Następstwem braku takiej wiadomości jest, dotycząca danej osoby, bezskuteczność względna częściowa umowy majątkowej małżeńskiej, sięgająca tak daleko jak wymaga tego ochrona jej interesów (por. post. SN z dnia 16.11.2012 r. III CZP 60/12). Zatem wierzyciel, który nie wiedział o umowie wyłączenia przez małżonków wspólności ustawowej, może dochodzić zaspokojenia z majątku, który byłby objęty wspólnością majątkową, gdyby nie została ona wyłączona. Oznacza to, że małżonkowie będą traktowani względem takiego wierzyciela tak, jakby pozostawali nadal we wspólności ustawowej.

Należy w tym miejscu wskazać, że czynność prawna w postaci umowy darowizny udziałów została zawarta w dniu 01 grudnia 2011 r., a zatem w okresie gdy zajęcie udziałów w postępowaniu egzekucyjnym Km 173/03 było jeszcze w pełni skuteczne. Dopiero bowiem postanowieniem z dnia 11 lipca 2012 r. (V Cz 2369/12) Sąd Okręgowy w W. oddalił zażalenie wierzyciela na postanowienie Sądu Rejonowego dla (...) w W. z dnia 16 września 2011 r. (II Co 2893/11) i dopiero wówczas postanowienie Komornika o umorzeniu postępowania egzekucyjnego stało się prawomocne. Tym samym bezzasadne jest twierdzenie dłużnika, że skoro Sąd Rejonowy postanowieniem z dnia 18 października 2011 r. odrzucił zażalenie wierzyciela na postanowienie Sądu Rejonowego z dnia 16 września 2011 r. to dłużnik miał prawo przypuszczać, że udziały są wolne od zajęcia. Dłużnik korzystający wówczas z pomocy profesjonalnego pełnomocnika musiał mieć bowiem świadomość, że na postanowienie o odrzuceniu zażalenia przysługuje jeszcze środek odwoławczy, a zatem postanowienie to nie kończy prawomocnie postępowania. Dopiero zatem w dniu 11 lipca 2012 r. postanowienie Komornika o umorzeniu postępowania egzekucyjnego stało się prawomocne.

Odnosząc się do drugiej przesłanki skargi pauliańskiej tj. dokonania przez dłużnika z osobą trzecią czynności prawnej, na skutek której osoba trzecia uzyskała korzyść majątkową, Sąd poczynił następujące rozważania.

Umowa darowizny z dnia 01 grudnia 2011 r. została zawarta przez dłużnika D. K. z osobą trzecią – jego synem F. K. W ocenie Sądu pozwany w wyniku umowy darowizny bezspornie uzyskał korzyść majątkową. Już z samej umowy wynika bowiem, że strony w umowie określiły wartość tych udziałów na 50.000 zł. Natomiast z opinii biegłego sądowego ds. wyceny ruchomości i ekonomiki przedsiębiorstw, dopuszczonej w toku postępowania egzekucyjnego wynika, że

wartość tych udziałów została oszacowana na kwotę 283.565,40 zł, o czym dłużnik został prawidłowo powiadomiony. Nabycie przez pozwanego tych udziałów niewątpliwie stanowiło powiększenie jego majątku, zwłaszcza, że z jego zeznań wynika, że taki był cel ich przekazania „ojciec zbył te udziały na moja rzecz, kierując się chęcią uposażenia mnie”. (k. 166) Okoliczność zaś, że w toku dwóch licytacji udziały nie zostały zbyte i nie zostały również przejęte na własność powoda w żaden sposób nie uprawnia do przyjęcia, że udziały te są bezwartościowe.

Kolejną przesłanką skargi pauliańskiej jest pokrzywdzenie wierzyciela wskutek czynności prawnej dokonanej przez dłużnika. W ocenie Sądu również ta przesłanka zachodzi w odniesieniu do umowy darowizny udziałów z dnia 01 grudnia 2011 roku.

W art. 527 § 2 k.c. ustawodawca określił, że czynność prawna dłużnika jest dokonana z pokrzywdzeniem wierzycieli, jeżeli wskutek tej czynności dłużnik stał się niewypłacalny albo stał się niewypłacalny w wyższym stopniu, niż był poprzednio, przed dokonaniem czynności. Zarówno w doktrynie jak i judykaturze wskazano, iż dłużnik działa ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli, gdy zdaje sobie sprawę (uświadamia sobie), że wskutek dokonania czynności prawnej z osobą trzecią może spowodować niemożność zaspokojenia się wierzycieli z jego majątku. Jednak samo pokrzywdzenie wierzycieli nie musi być zamiarem dłużnika. Wystarczy żeby dłużnik takie pokrzywdzenie przewidywał w granicach ewentualności (zob. wyrok SA w Gdańsku z dnia 10 stycznia 1995 r., I ACr 1014/94, OSA 1995, z. 2, poz. 6; tak również wyrok SA w Poznaniu z dnia 12 maja 2005 r., I ACa 1764/2004, OSA 2006, z. 3, poz. 8, s. 33). Innymi słowy wystarczającą będzie u dłużnika świadomość możliwości wystąpienia pokrzywdzenia. Przyjmuje się przy tym, że jest niezbędnym, aby świadomość pokrzywdzenia istniała już w chwili dokonywania przez dłużnika czynności prawnej, czyli najpóźniej w momencie podejmowania przez niego ostatecznego zachowania niezbędnego do wystąpienia negatywnego dla jego majątku skutku.

Przekładając powyższe na grunt niniejszej sprawy Sąd uznał, że na skutek czynności prawnej umowy darowizny dłużnik D. K. stał się niewypłacalny. Sąd ustalił bowiem przede wszystkim na podstawie dokumentów w aktach egzekucyjnych Km 173/03, ale również pisma z dnia 11 kwietnia 2015 r. (k. 164), że po dokonaniu przez D. K. darowizny udziałów w spółce na rzecz jego syna, egzekucja wobec dłużnika stała się bezskuteczna. Z pisma Komornika z dnia 11 kwietnia 2015 r. wynika, że dłużnik pomimo, że jest zatrudniony w (...) sp. z o.o. to osiąga tam wynagrodzenie w wysokości nie podlegającej zajęciu. Egzekucja z rachunku bankowego okazała się bezskuteczna, ponieważ brak na nim środków, dłużnik nie posiada również żadnych nieruchomości ani pojazdów mechanicznych. Tym samym udziały w spółce o wartości oszacowanej przez biegłego na ponad 280.000 zł. stanowiły w zasadzie jedyny majątek dłużnika, z którego wierzyciel mógłby uzyskać zaspokojenie. Bez znaczenia jest przy tym, że powód nie nabył tych udziałów w toku pierwszej i drugiej licytacji. Fakt ten w żaden sposób nie uprawnia również do przyjęcia, że udziały te zatem nie miały żadnej wartości. Należy bowiem mieć na uwadze, że powód podjął wszelkie kroki celem nabycia tych udziałów, składając stosowny wniosek w trybie art. 876 k.p.c. Udziały te nie zostały przejęte przez powoda jedynie dlatego, że Sąd Okręgowy w W. uznał tak jak Komornik, że przez cenę nabycia udziałów w rozumieniu art. 875 § 3 k.p.c., w sytuacji braku licytantów, należy rozumieć cenę wywołania powiększoną o opłatę stosunkową (w tej sprawie wysokości 18.293,40 zł.). Nie oceniając zatem prawidłowości rozstrzygnięcia Sądu Okręgowego nie sposób jednak nie zauważyć, że powód chcąc przejąć udziały musiałby, przynajmniej tymczasowo, uiścić powyższą opłatę.

Mając na uwadze powyższe uznać należało, że wskutek darowizny doszło do niewypłacalności dłużnika w rozumieniu art. 527 § 2 k.c. gdyż stan majątku dłużnika powodował, że egzekucja prowadzona zgodnie z przepisami kodeksu postępowania cywilnego nie mogła przynieść zaspokojenia wierzyciela przysługującej przeciwko temu dłużnikowi.

Odnosząc się do kolejnej przesłanki tj. działania dłużnika ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli wskazać należy na treść art. 529 k.c., zgodnie z którym jeżeli w chwili darowizny dłużnik był niewypłacalny, domniemywa się, iż działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli. To samo dotyczy wypadku, gdy dłużnik stał się niewypłacalny wskutek dokonania darowizny. Artykuł 529 k.c. przewiduje domniemanie iuris tantum, które może być obalone przeciwdowodem, pozwany natomiast nie zdołał tego domniemania obalić.

Jak już wskazano wyżej po dokonaniu przez D. K. darowizny na rzecz syna, Komornik nie zdołał doprowadzić do zaspokojenia wierzytelności pieniężnej przysługującej przeciwko temu dłużnikowi. Dokonana przez D. K. darowizna z całą pewnością utrudniła, a nawet całkowicie uniemożliwiła powodowi skuteczne przeprowadzenie egzekucji z tej części majątku dłużnika w przypadku stwierdzenia całkowitej niewypłacalności. Niewątpliwie D. K., przekazując swojemu synowi w ramach darowizny posiadane przez siebie udziały w spółce miał świadomość przede wszystkim wymagalności dochodzonego przez wierzyciela roszczenia, a także miał świadomość, że umową darowizny wyzbywa się składnika majątku, z którego wierzyciel może uzyskać zaspokojenie swojej należności i że z tego powodu wierzyciel będzie miał trudność z zaspokojeniem, a w konsekwencji nastąpi jego pokrzywdzenie.

W ocenie Sądu spełniona została również ostatnia przesłanka ochrony pauliańskiej to jest osoba trzecia (pozwany), która odniosła korzyść majątkową z dokonania zaskarżonej czynności prawnej, wiedziała, że dłużnik dokonał tej czynności ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli lub aby przy zachowaniu należytej staranności mogła się o tym dowiedzieć.

W tym miejscu wskazać należy, że osoba trzecia nie musi nawet podejmować jakichkolwiek działań w kierunku pokrzywdzenia wierzyciela, nie musi nawet porozumiewać się z dłużnikiem. Naganna postawa osoby trzeciej, powodująca przejście przez nią odpowiedzialności sprowadza się więc do tego, że znając charakter czynności, zdecydowała się na jej dokonanie. Dodatkowo opiera się na przekonaniu, że uczciwa osoba w obrocie, wiedząc o możliwym skutku czynności prawnej, nie powinna jej zawierać. Wiedza osoby trzeciej o tym, że dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli nie musi być rzeczywista, pozytywna – wystarczy, by osoba ta mogła się o tym dowiedzieć, zachowując należyłą staranność. Wymaganą staranność od osoby trzeciej określa się przy uwzględnieniu okoliczności konkretnej sytuacji, w której ona działa, porównując jej zachowanie z zachowaniem podmiotu, który w danych okolicznościach postępowałby rozsądnie, zgodnie z zasadami współżycia społecznego i uczciwego obrotu. Dominuje zatem stanowisko, że przesłanka ta wymaga wykazania złej wiary osoby trzeciej odnoszącej korzyść z zaskarżonej czynności prawnej. Wykazanie, że osoba trzecia wiedziała, że dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli, ułatwia domniemanie prawne wynikające z art. 527 § 3 k.c., w przypadku gdy osobą trzecią uzyskującą korzyść majątkową na skutek czynności prawnej dokonanej przez dłużnika jest osoba będąca w bliskim z nim stosunku.

W tym kontekście istotne jest, że czynność prawa w postaci umowy darowizny z dnia 01 grudnia 2011 roku została zawarta między osobami bliskimi tj. ojcem i synem.

Domniemanie wynikające z art. 527 k.c. może być wzruszone przez dowód przeciwny, ale i w tym przypadku pozwany nie zdołał tego domniemania obalić. Pozwany musiałaby bowiem udowodnić, że mimo bliskiej relacji z dłużnikiem (ojcem) nie wiedział o zamiarze dłużnika pokrzywdzenia wierzycieli i nawet przy dołożeniu należytej staranności nie mógł się o tym dowiedzieć. Pozwany nie przeprowadził skutecznie przeciwdowodu w tym zakresie. W ocenie Sądu nieprawdopodobnym jest, aby pozwany, mieszkając na co dzień z rodzicami, uczestnicząc czynnie w zarządzaniu spółką (...), pisząc na jej temat pracę licencjacką i mając w związku z tym dostęp do pełnej dokumentacji spółki, nie zdawał sobie sprawy z tego, że od 2003 roku toczy się postępowanie egzekucyjne wobec jego rodziców oraz że w toku tej egzekucji zajęte zostały udziały o wartości ponad 280.000 zł, a w związku z tym, że zbycie tych udziałów w trakcie ich skutecznego zajęcia spowoduje, że zostaną one usunięte z majątku ojca i że z tego powodu wierzyciele będą mieli trudności z zaspokojeniem swoich wierzytelności, a w konsekwencji nastąpi ich pokrzywdzenie.

W tym stanie rzeczy uznając, iż zostały spełnione wszystkie przesłanki uznania umowy darowizny 100 udziałów w (...) sp. z o. o. z dnia 01 grudnia 2011 roku za bezskuteczną wobec powoda, Sąd uznał wniesione w niniejszej sprawie powództwo za zasadne o czym orzekł w pkt 1 wyroku.

O kosztach procesu Sąd orzekł w pkt 2 wyroku na podstawie art. 98 k.p.c. uznając, że pozwany przegrywając sprawę obowiązany jest zwrócić stronie powodowej kwotę 6.117 zł. tytułem zwrotu kosztów procesu. Na powyższą kwotę składa się opłata od pozwu w wysokości 2.500 zł., wynagrodzenie radcy prawnego w stawce ustalonej na podstawie § 6 pkt 6 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za

czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu w wysokości 3.600 zł. oraz kwota 17 zł. uiszczona tytułem opłaty skarbowej od pełnomocnictwa.

Z uwagi na powyższe Sąd orzekł jak w sentencji.